

Революція для місцевих бюджетів

У липні Міністерство фінансів оприлюднило низку без перебільшення революційних пропозицій із внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів в частині формування дохідної та видаткової частин місцевих бюджетів, визначення zasad трансфертної політики й організації міжбюджетних відносин. Ця комплексна стратегія децентралізації враховує досвід європейських країн, передусім сусідньої Польщі.

Бюджетну автономію та фінансову самостійність місцевих бюджетів пропонується забезпечити через:

- незалежне формування та затвердження місцевих бюджетів (бюджетний процес не залежатиме від прийняття державного кошторису Верховною Радою);

- закріплення за кожною ланкою самоврядування (група, районний та регіональний рівні) стабіль-

ної дохідної бази для реалізації їхніх функцій і стимулювання податко-спроможних громад;

- вільне (в рамках, визначених Податковим кодексом України) регулювання органами місцевого самоврядування ставок місцевих податків і зборів;

- скасування механізму вилучення коштів до державного бюджету;

- можливість переходу на банківське обслуговування розпорядників коштів місцевих бюджетів.

Новий механізм бюджетного регулювання та вирівнювання означатиме:

- прямі міжбюджетні відносини державного бюджету з громадами, де кількість жителів понад 5000 осіб;

- запровадження нової системи вирівнювання за доходами та видатками (на 1 жителя) замість системи збалансування місцевих бюджетів;

- запровадження нових видів міжбюджетних трансфертів (субвенція на надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами, субвенція на підготовку робітничих кадрів ПТУ, субвенція на надання медичних послуг).

Міністерство фінансів запропонувало найближчим часом провести розширену нараду за участю представників Міністерства освіти і науки, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства культури, Міністерства соціальної політики, Міністерства молоді та спорту й інших зацікавлених установ. Це дасть можливість визначитись щодо питання реформування місцевих бюджетів та узгодити єдину позицію стосовно формування взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами на 2015 рік.

6

Ініціативу Мінфіну для «Віча» прокоментував народний депутат України – заступник Голови Комітету з питань бюджету Валерій ДУБІЛЯ:

– Практика вільного регулювання органами місцевого самоврядування ставок місцевих податків і зборів поширена в більшості розвинених країн. Адже зрозуміло, що в кожній державі регіони мають різну інфраструктуру, економічну спеціалізацію (наприклад, в одному районі переважають промислові об'єкти, в другому – фермерські господарства), кількість населення й інші чинники, що впливають на струк-

туру доходів і податкоспроможність регіону. Тому завдяки можливості органів місцевого самоврядування встановлювати ставки місцевих податків і зборів (звісно ж, у заданому державою діапазоні, щоб не було викривлень) враховуватимуться особливості розвитку цього регіону, що дає змогу наповнювати місцевий бюджет без ризику створення надмірного податкового навантаження чи, навпаки, не ефективного використання податкового потенціалу.

Вилучення коштів до державного бюджету надзвичайно негативне не лише тому, що «вимиває» кошти з місцевого бюджету, воно позбавляє мотивації місцеві органи влади працювати ефективніше, більше заробляти, а також створює передумови для свідомого заниження суми доходів місцевого бюджету, щоб у майбутніх бюджетних періодах зменшити такі відрахування. Скасування механізму вилучення стимулюватиме органи виконавчої влади розвивати економіку, сприяти надходженню інвестицій, підтримувати бізнес, що забезпечить зростання доходності місцевих бюджетів, і, відповідно, покращення показників якості життя місцевих жителів.

Згідно з чинним законодавством, при виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів. Державна казначейська служба є ніби посередником у всіх фінансових операціях, та, фактично, зловживає цим статусом. Нині майже всі місцеві бюджети зіштовхуються з ситуацією, коли на рахунку в місцевого органу самоврядування чи розпорядника бюджетних коштів гроші є, а органи Держказначейства не проводять виплати, зокрема це стосується заробітних плат, першочергових поточних видатків. Пояснення служба надає різноманітні, але проблема не вирі-

шується місяцями. Перехід на банківське обслуговування розпорядників коштів місцевих бюджетів дасть їм змогу розпоряджатися своїми фінансовими ресурсами своєчасно, без посередників. Ще однією перевагою такої реформи стане зменшення залишків бюджетних коштів на рахунках місцевих бюджетів після завершення бюджетного періоду.

Практика прямих міжбюджетних відносин державного бюджету з громадами, де кількість жителів понад 5000 осіб, означатиме, що великі села, селища міського типу зможуть безпосередньо отримувати фінансові ресурси у вигляді субвенцій, дотацій з державного бюджету, тобто без посередників, як це відбувається нині. Сьогодні гроші до невеликих громад, як правило, не доходять, осідають у районах, областях тощо. Скажімо, коштів на будівництво доріг вистачає лише на транспортні шляхи в районних центрах, містах районного й обласного значення, а дороги в селах ремонтують за залишковим принципом, тобто ніколи.

Запровадження нової системи вирівнювання за доходами та видатками (на 1 жителя) замість системи збалансування місцевих бюджетів – це дуже позитивна новела, яка фактично затвердить клієнтоорієнтований підхід у бюджетному процесі, забезпечить зниження диференціації рівня життя населення в різних регіонах, покращить показники його якості.

Закономірне запитання: як у нових умовах організувати контроль за ефективністю використання цих коштів місцевими бюджетами? Вважаю доцільним створювати при органах місцевої влади, особливо її виконавчій гілці, громадські наглядові ради, які зможуть взяти на себе цю функцію. Значно спростить контроль у бюджетній сфері не лише на місцевому рівні, а й на державному, запровадження системи електронного врядування та вже діюча система прозорості державних закупівель.

Серед проблемних моментів реалізації даних ініціатив Міністерства фінансів бачу лиш те, що запровадження нової моделі фінансового забезпечення місцевих бюджетів і міжбюджетних відносин означатиме повне переформатування системи державного управління, що, безумовно, на перших етапах може призвести до виникнення неузгодженостей і конфліктних ситуацій. Але загальний економічний і соціальний ефект від реалізації цих реформ уже протягом перших бюджетних періодів буде таким відчутним, що нівельює всі можливі технічні труднощі.

Ігор БЕККЕР.

Фото надано прес-службою Валерія ДУБІЛЯ.

